

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.05052 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою
«Міжнародна економіка»

на тему: **«ПІДВИЩЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПОСЛУГ З МІЖНАРОДНОГО
ОБРОБЛЕННЯ ТА ТРАНСПОРТУВАННЯ ВАНТАЖІВ СУЧАСНОГО
МОРСЬКОГО ПОРТУ (НА ПРИКЛАДІ ДП «МОРСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНИЙ
ПОРТ «ЧОРНОМОРСЬК»»**

Виконавець:

студент ФМЕ, гр. 43

Костоправов Олександр Юрійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент кафедри МЕВ

Уханова Інна Олегівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

ОДЕСА – 2020

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасних умовах показники діяльності порту є одним із найважливіших показників ведення конкурентоспроможної торгівлі на міжнародному рівні. Потрібно дослідити не лише показники одного порту, але і його конкурентів, щоб можна було проаналізувавши данні зробити висновки для підвищення ефективності діяльності. Сфера перевезень вантажів морськими шляхами є дуже актуальна у світі та особливої уваги її варто приділити у нашій країні через вигідне географічне становище. Українські порти є невід'ємною частиною світової конкуренції у сфері перевезення морських вантажів, тому їй неминуче торкаються всі процеси та закони притаманні світовій конкуренції у цій сфері. Результатом цього є відчутне загострення міжнародної конкурентної боротьби як на внутрішньому ринку перевезень так і на зовнішніх ринках, саме тому підприємствам визначеної галузі необхідно удосконалювати ефективність діяльності та підвищувати міжнародну конкурентоспроможність послуг, враховуючи передовий досвід успішних портів. Вищевикладене обумовлює вибір теми роботи та її актуальність.

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз сучасного стану та визначення перспектив підвищення міжнародної конкурентоспроможності послуг оброблення та транспортування вантажів ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ»..

Завдання дослідження:

- ✓ дослідити поняття та особливості міжнародної конкурентоспроможності послуг з міжнародного оброблення та транспортування вантажів;
- ✓ узагальнити чинники впливу на міжнародну конкурентоспроможність послуг з міжнародного оброблення та транспортування вантажів морського порту;
- ✓ узагальнити методи визначення міжнародної конкурентоспроможності послуг з міжнародного оброблення та транспортування вантажів морського порту;
- ✓ надати організаційно-економічну характеристику діяльності ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ» як суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності;
- ✓ проаналізувати чинники впливу на міжнародну конкурентоспроможність послуг з оброблення та транспортування вантажів ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ» та зробити SWOT-аналіз;
- ✓ знайти шляхи підвищення міжнародної конкурентоспроможності послуг з міжнародного оброблення та транспортування вантажів ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ».

Об'єктом дослідження є міжнародна конкурентоспроможність послуг з оброблення та транспортування вантажів ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ».

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та практичні заходи із удосконалення послуг з оброблення та транспортування вантажів ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ».

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі було застосовано такі методи дослідження, як табличний та графічний методи, порівняння і прогнозування,

узагальнення, методи математичної статистики та економічного аналізу. Використано офісний пакет MS Office - Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. Для написання роботи було використано фундаментальні праці вітчизняних і зарубіжних вчених із проблем діяльності портової сфери, нормативно-правові документи, Інтернет-джерела, внутрішню звітність ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (51 найменування) та. Загальний обсяг роботи становить 79 сторінок. Основний зміст викладено на 72 сторінках. Робота містить 18 таблиць, 19 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано статтю: Костоправов О.Ю. Міжнародна конкурентоспроможність послуг сучасного морського порту: сутність та чинники// Збірник наукових робіт за підсумками студентської науково-практичної конференції факультету міжнародної економіки. Випуск 10, Одеса, ОНЕУ, С. 379 -383.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПОСЛУГ З МІЖНАРОДНОГО ОБРОБЛЕННЯ ТА ТРАНСПОРТУВАННЯ ВАНТАЖІВ МОРСЬКОГО ПОРТУ»** розглянуто сутність, поняття та особливості міжнародної конкурентоспроможності послуг з міжнародного оброблення та транспортування вантажів, методи визначення міжнародної конкурентоспроможності послуг з міжнародного оброблення та транспортування вантажів морського порту, методи визначення міжнародної конкурентоспроможності послуг з міжнародного оброблення та транспортування вантажів морського порту.

У другому розділі **«АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПОСЛУГ З ОБРОБЛЕННЯ ТА ТРАНСПОРТУВАННЯ ВАНТАЖІВ ДП «МОРСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНИЙ ПОРТ «ЧОРНОМОРСЬК»»** проаналізовано організаційно-економічну характеристику ДП «МТП «Чорноморськ» як суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності, аналіз чинників впливу на міжнародну конкурентоспроможність послуг з міжнародного оброблення та транспортування вантажів ДП «МТП «Чорноморськ», проаналізовано стан та показники міжнародної конкурентоспроможності послуг ДП «МТП «Чорноморськ».

У третьому розділі **«ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПОСЛУГ З ОБРОБЛЕННЯ ТА ТРАНСПОРТУВАННЯ ВАНТАЖІВ ДП «МТП «ЧОРНОМОРСЬК»»** розглянуто організаційні заходи з удосконалення міжнародної конкурентоспроможності послуг

ДП МТП «Чорноморськ», підвищення міжнародної конкурентоспроможності послуг ДП МТП «Чорноморськ» за рахунок логістичної складової.

ВИСНОВКИ

Таким чином, після проведення дослідження міжнародної конкурентоспроможності послуг морського порту можна дійти наступних висновків:

1. Після дослідження понять міжнародної конкурентоспроможності портових послуг і її особливостей ми прийшли до висновку, що розвиток інфраструктури та покращення інвестиційного клімату вкрай важливо для ефективного розвитку портової галузі в цілому. Щодо конкурентоспроможності, то тут можна відмітити різні погляди на тему її удосконалення, але спільним є одне твердження, що міжнародна конкурентоспроможність портових послуг визначається наявністю конкурентних переваг які змусять клієнтів обрати один порт серед інших.
2. Міжнародна конкурентоспроможність послуг порту – це здатність морського порту надавати послуги, що виникають із торговельного мореплавства щодо обслуговування суден, перевезення вантажів і пасажирів, які за ціновими і нецінових (якісним і кількісним) характеристикам більш привабливі для споживачів (судновласників, вантажовідправників і пасажирів), ніж послуги іншого морського порту.
3. На підставі проведеного аналізу робіт на тему конкурентоспроможності портів були виявлені фактори, які впливають на місце порту на загальному ринку морських вантажоперевезень. Фактори конкурентоспроможності портових послуг зумовлені характером портової діяльності, а в забезпеченні конкурентоспроможності портових послуг на регіональних і світових ринках як головний чинник виступає їх якість, т. к. в сучасних умовах саме якість забезпечує скорочення часу на проходження вантажів і відповідних витрат, збільшує пропускну здатність портів, скорочує пошкодження вантажів під час вантажно-розвантажувальних та інших операцій, забезпечує безпеку в порту і ін. Крім того, конкурентоспроможність портових послуг залежить від подолання деструктивних чинників діяльності портів, удосконалення системи забезпечення переміщення вантажів, контролю за дотриманням всіх екологічних норм.
4. Чорноморський морський торговельний порт займає ключове положення на стику головних транспортних шляхів між Європою і Азією, північчю і півднем, Центральною та Східною Європою, промислово розвиненими районами України, Росії, Казахстану та морськими комунікаціями, які ведуть через Середземне море в Атлантику та Індійський океан. Найважливішою характеристикою Чорноморського порту є його універсальність. Спеціалізовані термінали порту з великим парком перевантажувальної техніки і вантажозахоплювальних пристроїв дозволяють перевантажувати широкий діапазон вантажів - генеральні, в т. ч. контейнери і вантажі, що перевозяться судами РО-РО, навалочні, наливні.
5. Суховантажні сипучі вантажі є найбільш вагомим вантажем в МТП Чорноморськ у 2018 та 2019 роках, цей показник зріс на 24.5%, найгіршим вантажем за обсягами є наливні вантажі. Найгірший показник з приросту у відсотках є також

продовольчі вантажі, а крайший показник займають руди з 1412% приростом. У Чорноморському порту найкращим показником по імпорту є хімічні та мінеральні добрива (+ 836.3%), найгіршим показником є будівельні вантажі (-59.4 %). А найкращим за показником у тоннах є також контейнерні вантажі. Найкращим показником у відсотковому зростанні по експорту є суховантажні сипучі вантажі, найгірший показник у продовольчих вантажів, а у еквіваленті в тонах найкраще місце у суховантажних сипучих вантажів.

6. Грунтуючись на SWOT-аналізі та PEST-аналізі, можна зробити наступні висновки. На підставі географічного положення МТП Чорноморськ може скористатися можливостями, які пов'язані з зростанням обсягів вантажопотоків, розвитком транспортних коридорів і логістичних центрів. На підставі компетентності і кваліфікації в менеджменті порт може скористатися можливостями, які пов'язані з ростом економіки, розширенням міжнародного співробітництва. Слід слідкувати за зміною потреб і вимог клієнтури, зростанням конкурентоспроможності сусідніх портів. Порту необхідно прагнення до універсальних і спеціалізованих перевантажувальних комплексів.

7. Надалі розглянутопорівняльні показники конкурентоспроможності порту з іншими портами України за однією з головних сфер його діяльності – перевалки зернових та продовольчих культур. Слід зазначити, що конкуренція за вантажопотік зерна в морських портах України загострилася. Фактично, в чотирьох найбільших портах Чорного моря сконцентровано понад 90% експортного вантажопотоку продукції основної зернової групи, зернобобових та олійних культур, а також продуктів їх переробки.

8. Для оцінки конкурентоспроможності морських портів з позицій міжпортового конкурентії у першому розділі роботи запропоновано та описано метод «Аналіз середовища функціонування. Можна відмітити, що порт МТП Чорноморськ досить ефективно використовує наявні потужності (88,6%), але між тим за показником міжпортової конкурентії він демонструє лише 3,1%. Його випереджає як порт Одеса, так і порти Трабзон, Батумі, Констанца, Бургас, Южний, Кавказ.

9. За допомогою побудови багатокутника міжнародної конкурентоспроможності послуг порівнюємо показники конкурентії між лідером портом Констанца та МТП Чорноморськ. Таким чином, можна відзначити, що МТП Чорноморськ, в першу чергу, відстає за такими показниками як високотехнологічне підємне обладнання, фінансовий стан, швидкість обслуговування суден.

10. Пропонується алгоритм формування конкурентної стратегії порту на основі інституційного підходу і маркетингу взаємодії, що зумовить завоювання лояльності покупців послуг внаслідок підвищення цінності послуг (вигоди, яку покупець отримує від задоволення своїх побажань) через персоніфікацію і розвиток довгострокових відносин з клієнтом, а також реалізацію ресурсу партнерських відносин учасників вузла (маркетингове взаємодія).

11. Пропонується сформувати портовий кластер, здатний запропонувати повний спектр логістических послуг, а саме: GLS (general logistic services) - зберігання, прийом, затарка / растарка контейнерів / автотранспорту, консолідація, комплектування, контроль запасів, cross-docking та VAS (value added services): упаковка, маркування, в окремих випадках завершення виробництва, складання;

postponement (відкладання) - відстрочка певних виробничих операцій, сплати митних зборів до самого останнього моменту; реверсивна логістика - контроль і переміщення повернутого товару (бракованого, використаного, з вийшли терміном придатності); митні операції; інформаційні технології - контроль запасів і всіх операцій з вантажем в режимі реального часу, електронний документообіг та ін.

12. Розвиток логістичної інфраструктури порту і комплексу послуг, що надаються тісно пов'язані з природою планування виробничих і логістичних процесів в ланцюгах поставок промислових і торгових компаній. Підходи, які використовуються глобальними виробниками продукції FMCG-сектора в логістиці і SCM, часто реалізуються в умовах концепції «Lean» (бережливого виробництва) і гнучких процесів (Agile Processes), де перші сфокусовані на цінovій ефективності та довгострокових прогнозах, в той час як останні сфокусовані на швидкій відповіді на запити клієнта і короткому часу виконання замовлень.

13. Впровадження запропонованого алгоритму в діяльність МТП Чорноморськ забезпечить формування його конкурентної переваги з урахуванням динамічних умов зовнішнього і внутрішнього конкурентного середовища, а також зумовить завоювання лояльності покупців послуг внаслідок реалізації ресурсу взаємодії і персоніфікації відносин, що підвищить його привабливість на світовому ринку портових послуг.

АНОТАЦІЯ

Костоправов Олександр Юрійович, «Підвищення міжнародної конкурентоспроможності послуг з міжнародного оброблення та транспортування вантажів сучасного морського порту (на прикладі ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ»)). Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.05052 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародна економіка», - Одеський національний економічний університет – Одеса, 2020 рік

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження виступає міжнародна конкурентоспроможність послуг з міжнародного оброблення та транспортування вантажів ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ».

У роботі розглядаються теоретичні аспекти міжнародної конкурентоспроможності послуг порту, визначаються чинники, що на неї впливають, досліджено методи оцінки міжнародної конкурентоспроможності порту.

Проаналізовано сучасний стан організації діяльності ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ» із надання послуг. Визначено чинники міжнародної конкурентоспроможності послуг підприємства. Оцінено міжнародну конкурентоспроможність послуг з міжнародного оброблення та транспортування вантажів ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ»)).

Запропоновано напрями підвищення міжнародної конкурентоспроможності послуг з міжнародного оброблення та транспортування вантажів ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ»)), зокрема за рахунок організаційних заходів та удосконалення портової логістики.

Ключові слова: морський порт, міжнародна конкурентоспроможність послуг порту, перевалка вантажів, оброблення вантажів, ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ».

ANNOTATION

Kostopravov Oleksandr, «Increasing the international competitiveness of services in international cargo handling and transportation of a modern seaport (on the example of SE «Sea trade port «Chornomorsk»)). Qualifying work for a bachelor's degree in specialty 6.05052 "International Economic

Relations" under the educational program "International Economics" - Odessa National University of Economics - Odessa, 2020

The bachelor's thesis consists of three sections. The object of the study is the international competitiveness of services for international processing and transportation of goods of the SE «Sea trade port «Chornomorsk».

The theoretical aspects of the international competitiveness of port services are considered in the work, the factors influencing it are determined, the methods of assessment of the international competitiveness of the port are investigated.

The current state of organization of activities of SE «Sea trade port «Chornomorsk» for the provision of services is analyzed. Factors of international competitiveness of enterprise services are determined. The international competitiveness of services for international handling and transportation of goods of the SE «Sea trade port «Chornomorsk» was assessed.

The directions of increase of the international competitiveness of services on the international processing and transportation of cargoes of SE «Sea trade port «Chornomorsk», in particular at the expense of organizational actions and improvement of port logistics are offered.

Keywords: seaport, international competitiveness of port services, cargo handling, cargo handling, SE «Sea trade port «Chornomorsk».